

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาแนวทางการจัดการชุมชนหมู่บ้านจัดสรรโครงการ “บ้านฉางเพลส” หมู่ 3 ถนนสุขุมวิท ตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงพัฒนาการของหมู่บ้านและการบริหารจัดการของคณะกรรมการหมู่บ้าน การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ต้องการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ตั้งแต่เริ่มต้นก่อตั้งโครงการจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2547-พ.ศ. 2552)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านจัดสรรโครงการ “บ้านฉางเพลส” อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง ซึ่งปัจจุบันมีบ้านในโครงการ 171 หลัง มีประชากรพักอาศัยอยู่ประมาณ 500 คน โดยมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งผู้ศึกษาได้เลือกโดยระบุเกณฑ์ของบุคคลและกลุ่มองค์กรที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

1. เจ้าของโครงการและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เกณฑ์ในการคัดเลือกคือ เป็นบุคคลที่เริ่มก่อตั้งโครงการตั้งแต่เริ่มต้น เพราะจะได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาในการดำเนินโครงการและเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งได้แก่

- นายสมเกียรติ อังศิริกุลธำรง เจ้าของหมู่บ้านจัดสรรโครงการ “บ้านฉางเพลส”
- นางสาวณัฐริกา อันธ์ดี พนักงานโครงการ “บ้านฉางเพลส” (เริ่มปฏิบัติงานปี พ.ศ. 2547-ปัจจุบัน) ซึ่งปฏิบัติงานกับโครงการตั้งแต่เริ่มก่อสร้างโครงการ ได้ร่วมเห็นเหตุการณ์และรับทราบปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโครงการมาโดยตลอด

2. คณะกรรมการหมู่บ้าน เกณฑ์ในการคัดเลือกคือ ต้องเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการดำเนินการจัดการชุมชน เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในแก้ไขปัญหาของชุมชนมาโดยตลอด และเป็นผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งได้แก่

- นายทรงวุฒิ มณีอินทร์   ประธานกรรมการหมู่บ้าน
- นายโสภณ แสงไพศาล   กรรมการหมู่บ้าน
- นางศิริพร เจริญสรรค์   เภรัญญิกหมู่บ้าน

3. ผู้นำและสมาชิกในชุมชน

3.1 ผู้นำชุมชน เกณฑ์ในการคัดเลือก คือต้องเป็นบุคคลที่คนในชุมชนให้การยอมรับนับถือ มีความรู้ ความสามารถในการจัดการ และสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนได้อย่างแท้จริง ซึ่งได้แก่

- นายสุเทพ คล่องโยธา (เป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการผลักดันปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน และขับเคลื่อนให้เกิดการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง เช่น ผลักดันและขับเคลื่อนแก้ไขปัญหา กรณี กลิ่นเน่าเหม็นจากโรงงานมันสำปะหลังพื้นที่ใกล้เคียงจนประสบความสำเร็จ)

3.2 สมาชิกในชุมชน เกณฑ์ในการคัดเลือก คือต้องเป็นบุคคลเก่าแก่ที่มีความผูกพัน หรือเป็นคนในพื้นที่ ซึ่งเป็นผู้รู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชนจากอดีต-จนถึงปัจจุบัน รวมถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างดี ตลอดจนพัฒนาการด้านการจัดการ การมีส่วนร่วมภายในชุมชน ซึ่งได้แก่

- นายพีรพล ดุราศวิน สมาชิกในชุมชน (ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ซึ่งรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชนตลอดจนพัฒนาการของหมู่บ้านเป็นอย่างดี)
- นางณัฐช ญัฐธัญ สมาชิกในชุมชน (เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการผลักดันและแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างจริงจัง)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นการสัมภาษณ์ (Interview Study) การสังเกตการณ์ และการพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งมีเครื่องมือในการสัมภาษณ์คั้งนี้

1. แบบฉบับที่กการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์
2. แนวการสัมภาษณ์ (ภาคผนวก ก.)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาคั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Study) โดยวิธีการคั้งนี้

1. การสนทนาพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ เพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานในชุมชน เช่น ประวัติความเป็นมาของชุมชน เป็นต้น โดยมีแนวคำถามอย่างกว้าง ๆ เพื่อให้ผู้ให้

สัมภาษณ์ได้บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับชุมชน ซึ่งการสนทนาลักษณะนี้เป็นการลดความประหม่า และทำให้เกิดบรรยากาศการพูดคุยที่เป็นกันเอง โดยอาศัยการจดบันทึกเป็นหลัก

2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) สังเกตถึงบุคคลต่าง ๆ ที่เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการจัดการชุมชน เช่น การประชุม กิจกรรมของชุมชนหรือคณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น โดยผู้ศึกษาได้อาศัยอยู่ภายในชุมชนเพื่อการเก็บข้อมูลภาคสนามในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

3. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth) กับผู้นำและสมาชิกชุมชนที่เข้าร่วมในกระบวนการจัดการชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการโดยทำการสัมภาษณ์แบบรายบุคคลและแบบรายกลุ่ม

ในการสัมภาษณ์ (Interview Study) สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น เจ้าของโครงการ, คณะกรรมการหมู่บ้าน, ผู้นำและสมาชิกในชุมชน โดยผู้ศึกษาจะมีการบอกรายละเอียดที่ต้องการจะศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดการชุมชนของหมู่บ้านจัดสรร ซึ่งให้บุคคลที่สัมภาษณ์ได้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับทั้งทางตรงและทางอ้อม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้คำอธิบายความเป็นมาและความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่ละเอียดและลึกกว่าที่ระบุในข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ระดับลึกจะให้ความเข้าใจและความชัดเจนเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของหมู่บ้าน กระบวนการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่บ้านจัดสรรโครงการ “บ้านฉางเพลส” ซึ่งเป็นแนวทางนำไปสู่ชุมชนเข้มแข็ง ฟังตนเองได้ และจะวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและตีความ อธิบายความเป็นเหตุเป็นผล การเชื่อมโยง ทั้งนี้จะใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาช่วยในการอธิบายเหตุการณ์นั้น ๆ